

LEDUNGEN

TIDSKRIFT FÖR KULTUR OCH MILJÖ
I STOCKHOLMS LÄN

NR 1 ÅRGÅNG 33

MARS 2007

Ankarcrona en föregångsman
En liten socken i länet
Trafikplanering för mer stad

Mer hembygd i trafiken mer stad i Stockholm

Av Jerker Söderlind

180 000 stockholmare står i bostadskö. Sverige bygger bara hälften så mycket som våra grannländer. Samtidigt säger regionplanekontorets prognoser att vi ska bli över 2 miljoner stockholmare om tio år. Risken är överhängande för ytterligare ett miljonprogram där isolerade "bostadsöar" utan stadsliv manglas ut över vackra naturlandskap, sammankopplade av bullrande trafikleder med trafikskadade djur längs dikena. Den sorts "hembygd" som mer gör sina invånare "husvilla" än stolta.

Antag att Vägverket menade allvar med sin föresats om att gå "Från vägbyggare till samhällsbyggare" (Inriktningsdokument år 2004) dvs betraktade stadens gator som platser att leva på inte bara transportleder.

Antag att Stockholms nyvalda borgerliga majoritet vågade förverkliga sin gemensamma plattform: "Den grundläggande fysiska planeringen och bebyggelsen i miljonprogramsområdena har bidragit till segregationen i Stockholm. Denna utveckling ska vändas. Attraktiva nya stadsmiljöer ska skapas i ytterstaden."

Antag att länsstyrelsens miljöavdelning slutade att kräva inrättande av naturreservat i varenda grönkil och i stället krävde nya lätt tillgängliga urbana stadsparker.

Antag dessutom att hembygdsvänner och naturskyddare gemensamt verkade för byggandet av en tätare, mer blandad och mer kollektivtrafikvänlig stadsmiljö i stället för att, som tyvärr ofta händer, nöja sig med att protestera mot nya motorleder och taffligt utformade nya bostadsområden.

Om detta skedde, skulle en stor del av Stockholms framtida tillväxt kunna reparera de grandiosa misstag i stadsplaneringen som gjort Sveriges huvudstad till en av de mest segregerade i Europa: Uppdelningen i separata områden för olika funktioner och gator som går

utanför bebyggelsen i stället för som i en verklig stad, mitt inne i staden, som Sveavägen eller Västerlånggatan.

Planen ovan visar ett resultat av ett nyligen genomfört europeiskt forskningsprojekt, QCITY (Quiet City Transport). För att undersöka möjligheterna att minska bullerstörningarna från biltrafiken har vi tagit fram en

alternativ trafik- och bebyggelseplan för stadsdelarna kring Järfvafältet. Den ordinarie plan som Vägverket arbetat med bygger på 1960-talets idéer. Regional trafik går längs motorleder med planskilda korsningar. All trafik inne i bebyggelsen är återvändsgränder. Bullerplank och överdäckningar ska minska störningarna mot fältet.

Kymplingelänken enligt trafikplanerarnas planer.

Central Park i New York är en förebild för stadsplanering enligt författaren till artikeln.

Vårt alternativ visar ett finfördelat gatunät inom och mellan stadsdelarna och ny bebyggelse på båda sidor om Järvafältet (gul färg) med plats för ca 13 000 nya arbetande och 17 000 nya boende. Motorvägen E 18 och Kymplingelänken görs om till stadsboulevard med breda trottoarer, parkering och träd omgivna av bebyggelse av innerstadskarakter med våningshöjder på 8-16 våningar.

För att inte sänka hastigheterna för den tunga trafiken har vi kombinerat stadsgatorna längs dagens leder med korta tunnlar i de mittersta körfälten. Ungefär som i slutet av Sveavägen där lokaltrafik passerar Sergels Torg i låg hastighet medan förbifartstrafik går i en kortare tunnel. Järvafältet utformas som Sveriges svar på Central Park på

Manhattan fast dubbelt så lång! För att minska trängseln föreslår vi en ny stadsgata längs Kista-Akalla-sidan, med Femte Avenyn i New York som förebild. Tänk en gigantisk ny stadspark av Humlegårdens karaktär. Lugnare trafik, plats för exklusiva hotell, bostäder, kontor med utsikt mot nybyggda dammar, bäckar, picknickplatser, bollplaner, lusthus som slipper störas av motorvägnars buller.

Nya hus och sammanbindande nya gator kopplar ihop de gamla miljonprogramshusen med den nya bebyggelsen. Både billiga äldre och nyare dyrare hus hamnar längs samma gator och torg. Det minskar isoleringen och ökar den sociala blandningen och skapar mer av den sorts stad som idag bara finns i innerstaden.

nybörjare som mer erfarna grävare och man kan välja mellan 2, 3 eller 4 veckors kurs enligt nedan. Grävningarna sker i samarbete med folkhögskolan i Fårösund på norra Gotland under ledning av docent Dan Carlsson, med mångårig erfarenhet av arkeologiska undersökningar på Gotland.

I kursavgiften ingår studiematerial om vikingatidens Gotland, all fältutrustning förutom kläder och handskar, en heldagsexkursion med buss till vikingatidens Gotland med besök på

Vad säger Hembygd rörelsen och Miljö rörelsen?

Skulle dagens bullerstörda friluftsområde vinna på en mindre utbredning men med en mer människovänlig utformning? Det gamla alternativet, att dra hela E18 i en tunnel under mark, är inte bara ekonomiskt orealistiskt, det skulle ytterligare isolera dagens bostadsområden och ge sämre förutsättningar för handel och service i Rinkeby, Tensta, Akalla, Husby.

Tre frågor till Vägverk, Länsstyrelse, Stockholms kommun och hembygdsvänner:

Ska vi fortsätta att bygga motorvägar efter 1960-talets ritningar?

Ska vi bevara förorter designade för att permanenta utanförskap?

Eller bygga den sorts stad som efterfrågas, som så många bara drömmer om?

Kanske kommer denna chans till nytt stadsbyggande att gå förlorad. Ombyggnaden av dagens E 18 är väl motiverad ur tillväxtperspektiv och för att minska trängseln. En ombyggnad som även ger plats för nya bostäder, kontor och parker skulle kunna ge mer stadsmiljö på platser som idag uppfattas som ödsliga. Och även generera intäkter. I stället för att bara bevara gamla älskade stadsmiljöer bör hembygd rörelsen verka för att skapa nya kulturmiljöer. För våra barnbarns barn skull om inte annat.

Jerker Söderlind är Arkitekt MSA, Tekn Dr, KTH Samhällsbyggnad

Delta i arkeologiska utgrävningar

Här är chansen att delta i en spännande arkeologisk utgrävning av ett vikingatida hus på Gotland. Inga förkunskaper krävs och all utrustning finns på plats.

De arkeologiska undersökningarna kommer att ske som fältkurser under två till fyra veckor och vara öppna för såväl internationellt som nationellt deltagande. Kursen är öppen för såväl

läns museet Gotlands fornsal samt föreläsningar vissa förmiddagar.

Man kan välja mellan helinackordering i de nya fräscha lokalerna vid folkhögskolan, eller att enbart följa kursen och ha eget boende.

Genom fältkursen blir du delaktig i utforskandet av den gotländska historien och får på ett påtagligt sätt uppleva fascinationen i studiet av förhistorien.

Mer information om projektet och grävplatsen finns på www.arkeologigotland.se